

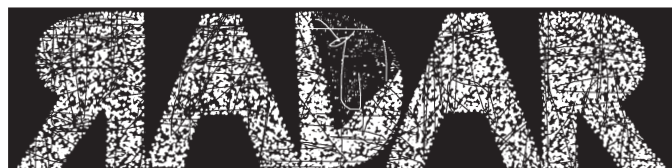
Kamplyrik som satt spår

Tvärsäkerhet, schvung och tvära kast på den politiska höger-vänsterskalan. Men också en ursinnig pacifism.

Hans Falk sammanfattar två av den radikala arbetarrörelsens bortglömda kamplyriker och följer deras spår in i nutiden.

K.G. Ossiannilssons tid som kampdiktare inom arbetarrörelsen blev kort, men hans inlyftande ska därför inte förringas.

1903–1904 var han det Socialdemokratiska ungdomsförbundets förste ordförande, men hans engagemang svalnade snabbt och övergick i bitterhet och besvikelse, som han ger uttryck för i sin uppgörelseroman *Barbar-skogen* från 1908. Denne mycket produktive, men i dag nästan bortglömda författares karriär präglas över huvud

taget av våldsamma omkastningar. I sina tidigaste verk var han folkföraktare, krigshetsare och en hänförd dyrkare av kraftfulla handlingsmänniskor som Alexander den store, Napoleon, den tyske järnkanslern Bismarck och imperialisten Cecil Rhodes.

Diktningen är tvärsäker och okomplicerad till innehållet och schvungfull och taktfast till formen. Säkert var det detta som gjorde honom så uppskattad och framgångsrik under hans korta tid som socialistisk kampdiktare. Hans alster lämpade ju sig så synnerligen väl för deklamation, vilket var ett stående inslag på möten och demonstrationer vid denna tid.

Ossiannilsson fick en spektakulär framgång med sin kända och manande "Ungdomsmarsch" som han skrev till en känd gammal melodi. Den kom att framföras nästan lika ofta som "Internationalsen" och "Arbetets söner" och fick status som den socialistiska ungdomens särskilda kampsång. Här två verser:

Fram i arbetets här och i ungdomens led
under röda standar, om ditt hjärta är med!

Vill du känna dig ung och vill du kämpa dig fri,
Se här är frihetens skara, de unga äro vi.

Där i sång vi gå fram och där vi storma till strid,
För den ärliges id gry en ljusare tid.
Vi gå fram som en vår, då alla bojor brista loss,
Vi ha sol, vi ha sång, vi ha segerstro med oss

Vad som är påfallande med Ungdomsmarsch och Ossiannilssons socialistiska retorik över huvud taget är att han egentligen hyllar samma ideal som tidigare: kraft, styrka och mannakraft.

Skilnaden nu är att Proletären och Ungdomen blir bärare av dessa egenskaper. Det är därför sorgligt, men inte underligt att när Ungdomsmarsch 1933 övertas som kampsång av det nazistinstuckna Sveriges Nationella Förbund, så behöver man bara ändra ett enda ord. Ungdomen ska nu tåga fram inte under "röda standar", utan under "blågult".

Detta sker med tillåtelse av författaren som nu blivit fascist, efter att under kriget ha varit pacifist, därefter liberal humanist och därefter åter igen hjältedyrkare.

K.G. Ossiannilsson var en man med mycket hög uppfattning om sig själv och sin kallelse. Att denna hela tiden växlande skepnad verkade inte bekomma honom: han var alltid lika tvärsäker och trosviss och således ingen opportunist. Vilka slutsatser som kan dras av detta är inte lätt att säga. Men han är inte unik. Nils Flyg hette en ledande kommunist som slutade som nazistsympatisör. Och för att ta några exempel på spektakulära omväntelser i vår egen tid: trotskisten Klas Eklund som blev liberal chefsekonom på Enskilda Banken, den hängivna miljöaktivisten Agneta Dreber som nu är vd på Livsmedelsföretagen, vänstermannen Göran Skytte som efter att länge ha varit marknadsliberal nyligen kom ut som högkyrkligt konservativ, Vietnam-aktivisten Ulf Ekman som blev fundamentalistiskt högerkristen.

**"Ossiannilssons alster
lämpade sig synnerligen
väl för deklamation,
vilket var ett stående
inslag på möten vid
denna tid."**

K.G. Ossiannilssons och Ture Nermans kamplyrik beskrivs och analyseras mot bakgrund av tidsstämningarna och viktiga politiska händelser, i Claes Ahlunds digra bok *Diktare i krig* (som också behandlar Bertil Malmberg). Ossiannilsson och Nerman är intressanta, eftersom de båda tillhörde den radikala delen av den svenska arbetarrörelsen, låt vara för den förstnämnde bara under en kortare tid.

Ossiannilssons framstegsoptimism och formspråk kom att få stor betydelse för den unge Ture Nerman som dock var sina socialistiska ideal trogen, inte bara under den period som här redogörs för, utan livet ut.

Ture Nerman är i dag främst ihågkommen för den kompromisslösa kamp han förde mot nazismen och den svenska regeringens undfallenhet mot Hitler-Tyskland under Andra världskriget i sin tidning *Trots Allt!*. Men också för att han under 1900-talets första hälft var en av Sveriges mest inflytelserika vänsterpolitiker och kommunister, först som vänstersocialist, sedan som kommunist och slutligen som radikal socialdemokrat.

Men som poet, och det var som sådan han i första hand såg sig själv, är han i dag märkvärdigt bortglömd. Han gav ut sammanlagt arton diktsamlingar, varav sju fram till 1920, och av denna väldiga produktion är det bara en enda dikt som gått till eftervärlden, nämligen "Den vackraste visan om kärleken" från 1916, senare tonsatt av Lille Bror Söderlund. Här den sista versen: "Den vackraste visan om kärleken/kom aldrig på pränt./Den begrovs i en massgrav i Flandern/med en fattig Paris-student."

Dessa vemodiga rader är dock inte alls typiska för Ture Nermans diktning som i stället i allt väsentligt präglades av upproret och kampen som han gav röst åt i taktfasta rytmer. Han ger själv en programförklaring i "Min dikt" från 1913: "min dikt vill dåna stark och stolt/för varje käck kamrat/och tända folket till revolt/i ungt och heligt hat."

Som alla radikala socialister vid den här tiden är Ture Nerman övertygad pacifist, eller anti-militarist, och förvissad om att arbetarklassen genom sin gemensamma kamp ska uppnå "förbrödningens nya tid". Hans optimism är inte ogrundad eftersom fredsrörelsen är stark kring det förra sekelskiftet. Dess ledande namn är österrikiskan Bertha von Suttner, vars bok *Ned med Vapnen!* sålde i miljonupplagor världen över och som 1905 får Nobels fredspris. I Sverige spelar den pacifistiska förfat-